

Publicație lunară de cultură

Apare la Târgu-Mureș, sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor din România

ISSN: 2067 - 5240

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa. *Nichita Stănescu*

februarie 2015, anul VI, nr. 2 (59)

LitArt

Când inima devine cord...

Teatrul Național Târgu-Mureș în cifre:

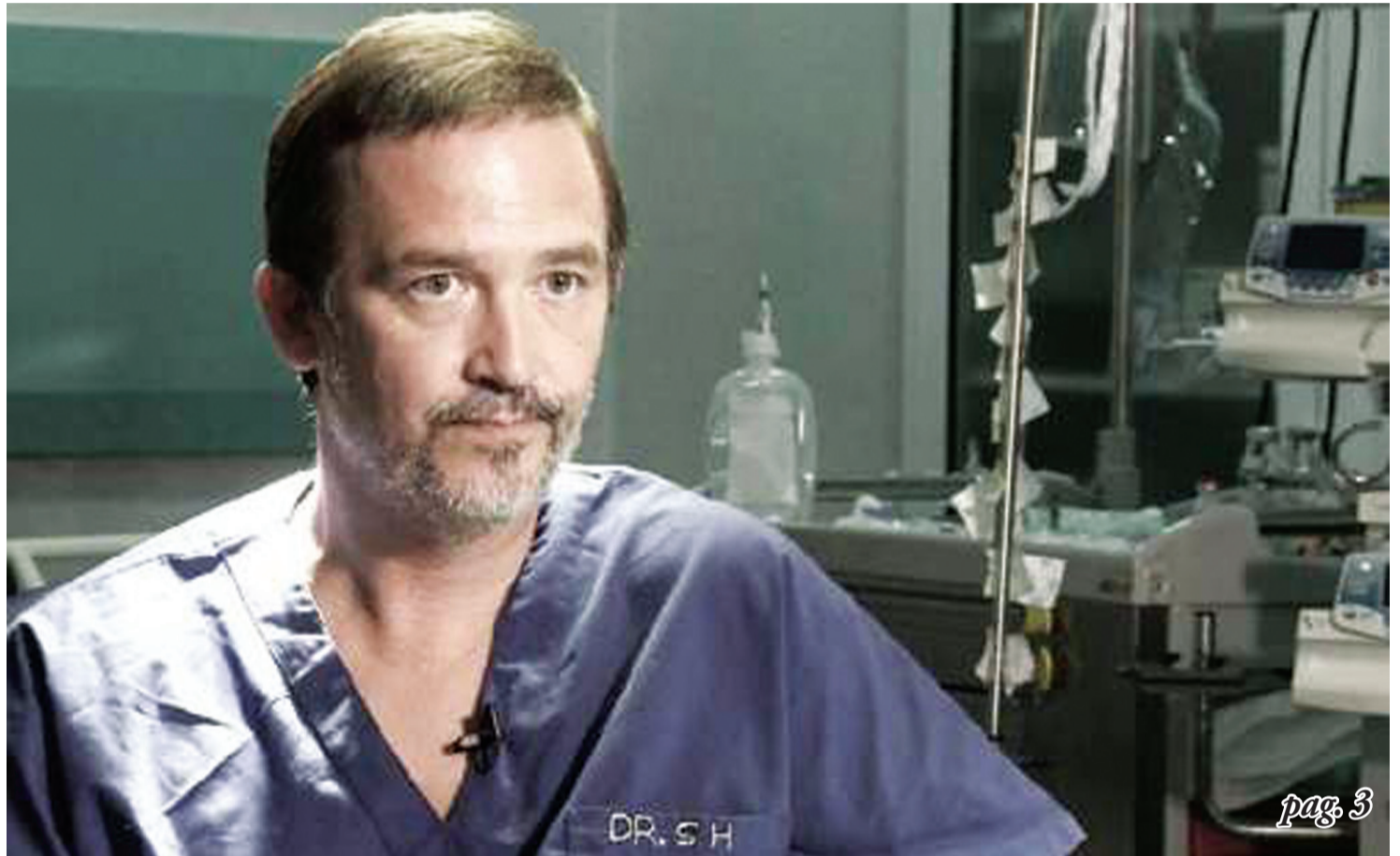
Creșterea a continuat și în anul 2014

Teatrul Național Târgu-Mureș a încheiat anul 2014 cu rezultate notabile.

Din punct de vedere al cifrelor este remarcabilă tendința de creștere a numărului de spectatori. Statistic, performanțele teatrului arată o creștere procentuală în toate domeniile. Ambele companii ale teatrului, au jucat în total 254 de reprezentații la sediu (din care 17 premiere), 39 de reprezentații în deplasare (cu 7% mai mult decât anul trecut), spectacolele fiind văzute de 64.000 de spectatori.

(Continuarea în pag. 4)

pag. 3

A ținut în mâini mii de inimi de mărimea unei căpșuni sau a unei mandarine. A redat viață și speranță. Să convertești lacrima de disperare a unei mame în lacrimă de bucurie și de recunoștină nu este la îndemâna oricărui muritor, chiar dacă mai stârnești și invidie... colegială. Cărcotașii și impostorii nu iartă nici palierele sensibile ale existenței noastre. Și poate că au și ei un rost, fiind repere pentru definirea valorii autentice. În definitiv, în antonimie, și Binele se definește prin Rău. (Mihai SUCIU)

Eugeniu NISTOR

Așa cum rezultă încă din rândurile de început ale cărții (*Filozofie și politică*), dl. Gh. Vlăduțescu - care este o personalitate de prim rang a filosofiei românești contemporane, membru titular al Academiei Române, fost vicepreședinte al acestui for științific - se folosește de un artificiu: rememorând unele secvențe autobiografice, în fond stăruie și analizează acele momente, evenimente și împrejurări cu o semnificație culturală mai amplă, și aceasta nu oricum, ci uzând adesea de documente ale vremii (manuale, cursuri, programe școlare etc.), în efortul de a reconstitui cât mai fidel și mai credibil atmosfera în care se desfășura, în România,

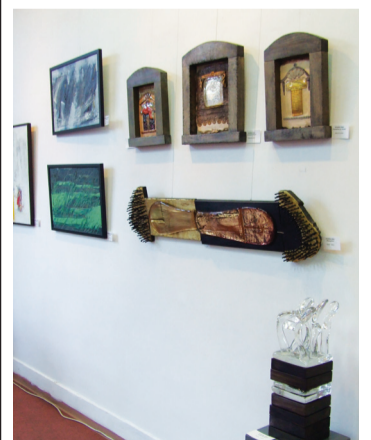
„FILOZOFIE ȘI POLITICĂ”

viața filozofică, atât în mediile universitare (din București, Iași, Cluj), cât și la Institutul de Filozofie din București și filialele acestuia din provincie, în revistele de specialitate („Cercetări filozofice” și apoi, în reluata, „Revistă de filozofie”), ca și la editurile cu colecții în profil (Academiei, Științifică, Politică, Dacia, Junimea, Didactică și Pedagogică ș.a.). Astfel, sunt analizate măsurile luate de puterea comunistă, sub impulsurile comisarilor sovietici, în primii ani de după război, vizând fie reorganizarea facultăților de filozofie, fie etatizarea editurilor (în 1948), ca și consecințele concrete ale acestor schimbări în plan socio-cultural: epurarea de la catedrele universitare, din învățământul liceal și din alte instituții publice, a celor mai de seamă intelectuali, între care, desigur, și pleiada filozofilor români interbelici (C. Rădulescu - Motru, Lucian Blaga, Mircea Florian, P.P. Negulescu, Ion Petrovici, Al. Posescu, Constantin Noica ș.a.), favorizându-se în acest fel accesul și ascensiunea în universități, în editurile de stat și la cărma publicațiilor nou

create a unor „revoluționari” de profesie, doctrinari comuniști, autointitulați apostoli ai neamului (precum Lucrețiu Pătrășcanu, C.I. Gulian, Leonte Răutu, Tudor Bugnariu, Sorin Toma, Nestor Ignat, Miron Constantinescu, Andrei Roth, Pavel Apostol, Gheorghe Fischer, Paul Niculescu-Mizil ș.a.). Cu finele subtilități de limbaj ale intelectualului care este, dl. Vlăduțescu explică și faptul că ideologii-propagandiști ai erei ticăloșilor, nu numai că nu cunoșteau operele lui Marx și Engels dar, uzând de documente mincinoase importate din URSS, deformau cu totul conținutul ideatic al acestora, trăgând tare pe aplicația lor socială, generalizând experiența PCUS și a mișcării proletare internaționale din vremea afirmării capitalismului monopolist (neintrată în atenția învățurii marxiste, deoarece promotorii acesteia nu trăiseră această fază) și, prin urmare, îmbogățind-o cu tot felul de măsuri, zise „practice”, care mai de care mai dure și mai represive. Consecințele (tot practice!) ale promovării acestui evantai de discipline, care mai de care mai

de „soi”, precum: marxism-leninismul, materialismul dialectic și istoric, socialismul științific și filosofice românești (atâta cât era ea până în 1948 - și era!), anularea cu totul a firavelor noastre tradiții și dezrădăcinarea! Pe de altă parte, dl. Gh. Vlăduțescu mai ține să ne aducă aminte și că „filosofia clasică” a fost și ea în suferințe, fiind „scoasă din viața publică și trecută în bibliotecă, adesea bine zăvorâte (fondul S), în cazul cel mai bun citită fie pentru a fi respinsă, fie, într-o parte a ei, pentru a fi valorificată critic...” (p. 191). Aparent, o scriere memorialistică, cartea academicianului Gh. Vlăduțescu este, în întregul ei, o carte de apărare a ideilor pure, neviolate, autorului displăcându-i profund mariajul acestora cu politicul și încătușarea lor, chiar temporară, în temnițele unor ideologii precare; este o carte de atitudine împotriva excomunicării sau anulării dreptului filosofiei de a fi în cetate cu oamenii, și chiar pentru a-și aduce cuvenitul aport la rafinarea omenescului oamenilor!

PENTRU O CULTURĂ A ÎNTÂLNIRII SALONUL ARTELOR VIZUALE - ARTIȘTII BISTRITENI LA TÂRGU-MUREȘ

Salonul înfățișează o „figură” a timpului dincolo de mediocra inflație de egouri din viața publică a României de astăzi. Expoziția de la Târgu-Mureș cât și cea a târgumureșenilor de la Bistrița respectă și celebrează în ordinul artelor vizuale un majestuos protocol al culturii întâlnirii. (Pag. 5)

Iulian BOLDEA

Scrisul a reprezentat pentru Mircea Eliade o permanentă dăruire, o implicare fascinantă în ritmurile universale și în ritmurile propriului său destin, a însemnat tensiune a înțelegerii și făptuirii, ferveare a regăsirii fiului trăirii autentice, necontrafăcute („Să simți cum fiecare rând scris îți smulge din viața ta, îți soarbe sângele, îți mistuie creierii. Să simți cum scrisul îți stoarce întreaga substanță a vieții tale. Numai așa merită să scrii”). Textele cu caracter autobiografic ale lui Mircea Eliade, fie că e vorba de jurnal, de memorii ori de cartea de interviuri sunt cu totul revelatoare pentru statura, metodele, poetica și poietica scriitorului și savantului. Regăsim aici, într-un stil fragmentar, concis, ori, dimpotrivă, digresiv, datele esențiale ale portretului

său spiritual, fizionomia sa inconfundabilă, reperele propriului destin și, deopotrivă, articulațiile operei sale de copleșitoare complexitate și profunzime.

La începutul activității sale publicistice, Mircea Eliade a adoptat o poziție apolitică, susținând însă ideea specificului național, a valorificării resurselor autohtone, împreună cu apelul la valorile democrației, liberalismului și individualismului. Evoluția lui Eliade spre legionarism (în noiembrie-decembrie 1935) a fost mai lentă decât aceea, mult mai impulsivă, mai impetuoasă, a lui Cioran. În această privință, apelul la noțiunea de „om nou”, la primatul spiritului și la un accent major așezat asupra imperativelor elitei sunt teme recurente ale publicisticii eliadiene din această perioadă. Pentru Eliade, politica și cultura sunt noțiuni aflate în relație antinomică, activitatea sa circumscrindându-se, până în 1935-1936 unei sfere apolitice. După anul 1936, Eliade consideră că implicarea intelectualilor în

politică nu mai poate fi dezavuată, dimpotrivă, ea trebuie încurajată, ca fiind necesară, în planul intervenției civice, apolitismul transformându-se în imperativ „civil”. Perioada ianuarie 1937-februarie 1938 este marcată de luări de poziție prolegionare ferme, expuse în presa epocii (15 articole). Eliade consideră că, de fapt, clasele sociale ce asigură fundamentul unei națiuni sunt țărâna și intelectualitatea, eseistul subliniind că elita intelectuală a României poate să conducă la izbăvirea neamului românesc. Antisemitismul este foarte transparent în articolele lui Eliade din această perioadă: „De la război încoace, evreii au cotopt satele Maramureșului și ale Bucovinei și au obținut majoritate absolută în toate orașele Basarabiei... Iar dacă spui că pe Bucegi nu mai auzi românește, că în Maramureș, Bucovina și Basarabia se vorbește idiş, că pier satele românești, că se schimbă fața orașelor, ei te socotesc în slujba nemților sau te asigură că au făcut legi de

protecția muncii naționale. (...) Știu foarte bine că evreii vor țipa că sunt antisemit, iar democrații că sunt huligan și fascist... Ar fi absurd să te aștepti ca evreii să se resemneze de a fi o minoritate cu anumite drepturi și cu foarte multe obligații – după ce au gustat din mierea puterii și au cucerit atâtea posturi de comandă” (articolul *Piloții orbi*, în *Vremea*, nr. 505, 19 septembrie 1936). Preocupat constant de destinul României, Eliade consideră, spre deosebire de Cioran (care credea că ieșirea României din starea de minorat și improvizație poate fi asigurată doar printr-un „salt istoric” realizat de un regim de extremă dreapta), că destinul României poate fi reevaluat și ameliorat printr-o revoluție spirituală realizată sub conducerea unei elite legionare. Se poate observa că apropierea și chiar implicarea lui Mircea Eliade în mișcarea legionară, o mișcare politică antidemocratică, antisemită și antiliberală a fost favorizată, în mare măsură, de filosofia la care aderă tânărul lider

de generație, o filosofie vitalistă, existențialistă, ce exaltă elanurile iraționaliste; astfel afirmațiile xenofobe sau antisemite ale lui Eliade se înscriu în sfera unor concesi făcute ideologiei extremiste legionare.

Fondul intelectual și afectiv al lui Eliade era tolerant, marcat de bună-credință, de deschidere și optimism gnoseologic, astfel încât derapajele din perioada 1937-1938 nu pot fi decât regretabile. Creația sa de universală recunoaștere și legitimitate este lipsită, însă, de momentul resentimentului față de identitatea românească, Eliade rămânând mereu atașat, fără rest, apartenenței sale etnice. Fascinați, la un moment dat, de ideologia totalitară, Eliade, Cioran sau Noica, pentru a aminti doar cazurile intelectualilor exemplari ai epocii, s-au dezis mai apoi de aceste „rătăcirii” ale tinereții. Fantomele trecutului nu au conținut, însă, să bântuie receptarea unor opere de remarcabilă ținută filosofică sau științifică.

Invitație la Filarmonică de Vasile CAZAN, managerul Filarmonicii de Stat Târgu-Mureș

După succesul muzicii de divertisment care s-a manifestat din plin pe parcursul lunii ianuarie, atmosfera de bună dispoziție va continua la Filarmonică și în luna februarie.

Joi, 5 februarie, maestrul Sabin Pautza din Statele Unite ale Americii vine cu un program extrem de atractiv intitulat „Melodii de ieri și de azi din... Lumea nouă”. Un concert vocal-simfonic extraordinar de muzică nord- și sud-americană susținut de cele două mari colective artistice ale instituției, Orchestra Simfonică și Corul Mixt permite interpretarea câtorva bijuterii de dincolo de ocean, foarte multe dintre ele fiind prelucrate chiar de maestrul Pautza, dirijorul concertului.

De ceva vreme încoace ne-am atașat și noi ideii de a marca în luna februarie a fiecărui an, printr-un concert extraordinar sărbătoarea „Zilei îndrăgostiților”. Acest plăcut și emoționant moment va fi realizat joi, 12 februarie de Orchestra Simfonică dirijată de fermecătorul maestru al baghetei, Ilarion Ionescu-Galați, și cuprinde un program superb cu lucrări de M. I. Glinka, P. I. Ceikovski și Fr. Loewe. Sub bagheta maestrului va evolua în acest concert și fiul domniei sale, renumitul violonist Florin Ionescu-Galați care va interpreta pentru toți cei care cred și țin la „Eterna poveste de iubire”

superbul *Con-cert pentru vioară și orchestră nr. 2 în re minor* de Wieniawski.

Cel de-al treilea concert din februarie va aduce la pupitru pe maestrul Shinya Ozaki, dirijorul permanent al Orchestrei noastre Simfonice. Un program variat, foarte bine ales și echilibrat ce cuprinde *Concertul pentru doi oboi și orchestră în re minor* de A. Vivaldi, lucrare ce ne va fi tălmăcită de doi excelenți muzicieni ai colectivului nostru simfonic: oboiștii Ferencz János și Major Zalán. Pianista japoneză Azusa Yamaki va interpreta *Concertul pentru pian și orchestră nr. 5 în Fa major* de C. Saint-Saëns, iar Suita „Holberg” de E. Grieg și Suita de balet „Pasărea de foc” de Stravinsky vor întregi programul acestei seri.

O zi mai târziu, vineri 20 februarie le dăm din nou întâlnire cu muzica micilor prieteni ai Filarmonicii, elevii târgumureșeni. Pentru ei, trei valoroși muzicieni ai Orchestrei Simfonice, tânărul dirijor Remus Grama și oboiștii Ferencz János și Major Zalán vor demonstra rolul oboiului în orchestră interpretând *Concertul pentru doi oboi și orchestră în re minor* de A. Vivaldi.

Sperăm ca pe sfârșitul lunii primăvara să dea „semne de

viață”, oricum, noi vom comunica prin graiul muzicii „apropierea Mărțișorului”, și vom face acest anunț printr-un concert simfonic extraordinar ce cuprinde uverturi celebre cu nume de femei. Acest lucru se va întâmpla joi, 26 februarie, atunci când maestrul Romeo Rîmbu va conduce orchestra noastră într-un regal de opusuri celebre din creația lui A. Ponicchielli, G. Rossini, G. Verdi, V. Bellini, O. Nicolai și F. von Suppé. De asemenea vom putea asculta și două lucrări concertante de o rară frumusețe: *Rapsodia pentru clarinet și orchestră* de C. Debussy, precum și *Concertul pentru clarinet și orchestră nr. 1 în fa minor* de C. M. von Weber. Sunt convins că vom beneficia de o interpretare de zile mari asigurată de clarinetistul Bartha Géza, plecat de pe meleagurile noastre în Germania, țară unde își desăvârșește cariera.

Dragi prieteni, Dumneavoastră împreună cu noi călătorim printr-o stagiune de referință în viața Filarmonicii sărbătorind aniversarea de 65 de ani a instituției noastre de suflet. Vă mulțumesc din inimă că ne însoțiți și vă dau întâlnire în fiecare joi seara de la ora 19 în superba sală de concerte a Palatului Culturii. Până la fiecare revedere vă doresc multă sănătate și să auzim numai de bine!

Ține-ți prietenii aproape! Adu-i la teatru!

În luna februarie a anului 2015, Compania **Liviu Rebreanu** a Teatrului Național Târgu-Mureș vine în întâmpinarea spectatorilor săi cu o nouă campanie intitulată **Ține-ți prietenii aproape! Adu-i la teatru!** Ideea campaniei constă în faptul că orice spectator care își aduce încă patru prieteni la un spectacol primește un bilet gratis.

Cu alte cuvinte, fiecare spectator care vine la un spectacol al Companiei **Liviu Rebreanu** în luna februarie își ține grupul de prieteni aproape câștigând, în plus, o intrare gratuită la teatru. Costul total al unui astfel de pachet promoțional este de 70 RON, în condițiile în care 5 intrări cu bilet întreg ar costa 100 de RON.

Achiziționarea unui asemenea pachet promoțional este valabilă doar cu 24 de ore înainte de spectacolul ales spre vizionare și este accesibilă doar la cele două casierii ale Teatrului Național Târgu-Mureș.

Campania este valabilă în luna februarie 2015!

Editura LitArt

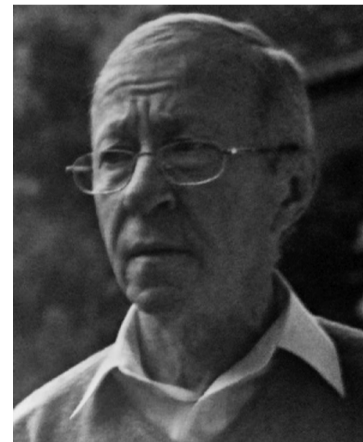
Editura LitArt vine în sprijinul tuturor autorilor care doresc să-și publice în volum creațiile atât în formatul tipărit clasic cât și în format electronic ibook, epub sau pdf. De asemenea, le oferim celor interesați servicii complete de promovare în paginile revistei, în cărțile editate de noi sau prin intermediul unor materiale promoționale personalizate. Informații despre condițiile de editare și prețuri puteți obține apelându-ne la adresa de email: redactia@litart.ro.

Filiala Mureș a UAPR în doliu

Duminică 8 februarie am luat parte împreună cu câțiva colegi la funerariile artistului plastic/grafician **Ion Petru Pop**. În loc să fim împreună într-o galerie de artă să-i admirăm lucrările de grafică, iată că soarta ne-a plănuit o altfel de zi, o zi de doliu, zi care ar trebui să fie sărbătoare pentru toată lumea. Viața de artist, soț și tată a fost curmată de un accident stupid, o boală perversă care l-a pândit din umbră și l-a dovedit în ore. Fost profesor de grafică (pensionat) la Liceul de artă din Târgu-Mureș până nu demult în activitate, a format multe generații de tineri artiști care îi vor păstra o amintire vie mulți ani de acum înainte. Eu însămi i-am fost elevă și, deși au trecut o groază de ani, îmi amintesc de un tânăr absolvent timid dar hotărât, blând dar pretențios, prietenos și respectat de către toți elevii. Activitatea sa artistică cuprinde un CV impresionant, expoziții personale și de grup într-un cuvânt a fost un exponent de marcă al filialei noastre, pierderea lui fiind cu atât mai mare și mai dureroasă.

Suntem alături de familia sa căreia îi transmitem și pe această cale sincerele noastre condoleanțe.

Mana Bucur, președinte filiala Mureș a UAPR

Când inima devine cord...

- Mihai SUCIU în dialog cu „Doctorul inimilor de copii”, cardiologul Horațiu SUCIU -

Înlocuirea inimii obosite a unui matur în vârstă de 54 de ani cu o inimă tânără, de numai 18 ani, putea fi omologat ca maximum de performanță, de altitudine profesională, suficient pentru a propulsa un nume și a fixa o carieră în analele medicinei românești. „Tânăr și neliniștit”, doctorul Horațiu Suciuc a ținut să investigheze și să corecteze imperfecțiunile unor destine, disfuncționalitățile inimii de la primele ei bătăi. Pornind de la o statistică sumbră - aproximativ 1000 de prunci se nasc anual, în România, cu malformații ale organului vital; 700-800 dintre micuții pacienți necesită operația până la vârsta de un an - specialistul în chirurgie cardiovasculară s-a supraspecializat într-un domeniu total nou pentru români: chirurgia cardiovasculară pediatrică. A ținut în mâini mii de inimi de mărimea unei căpsuni sau a unei mandarine. A redat viață și speranță. Să convertești lacrima de disperare a unei mame în lacrimă de bucurie și de recunoștină nu este la îndemâna oricărui muritor, chiar dacă mai stârnești și invidie... colegială. Cărcotașii și impostorii nu iartă nici palierele sensibile ale existenței noastre. Și poate că au și ei un rost, fiind reperi pentru definirea valorii autentice. În definitiv, în antonimie, și Binele se definește prin Rău. Mai mult, șeful Clinicii de Chirurgie Cardiovasculară pentru adulți și copii, profesorul universitar doctor Horațiu Suciuc a avut de luptat și cu Sistemul, zbatându-se prin hățșurile birocrăției să repună în funcțiune inima... Institutului Inimii (I.B.C.V.T.), oprită intempestiv în 2011. „Doctorul inimilor de copii” nu i-a uitat nici pe adulți. Cea mai recentă reușită, în premieră națională: implant de inimă artificială. Un „sport extrem”, de-ar fi să căutam comparația. Cu diferența că, în sporturile extreme, îți pui la bătaie doar propria viață. Cu inima nu te joci, iar apropierea de ea exclude marja de risc, eroarea nu intră în calcul.

Mihai Suciuc: Domnule doctor, când inima devine cord?

Horațiu Suciuc: O întrebare dificilă. Inima este cord și cordul este inimă; sunt, practic, două denumiri ale aceleiași organ. Etimologic, cordul este o denumire științifică a organului care susține activitatea circulatorie. Practic, motorul care ne ține în viață. Cât despre inimă, am putea spune că este *casa sufletului*. Așa le place românilor, să creadă că inima este mai mult decât o pompă, ea adăpostește ceea ce poporul dă nume sufletului.

M.S.: Un sediu al sentimentelor.

H.S.: Al sentimentelor, al trăirilor, al bucuriilor și supărărilor. Se spune că „*mori de inimă rea*” sau că „*inima te bucură*”, zâmbește.

M.S.: Zâmbește, dar știe și să plângă; personificată în folclor sau cântată de poeți și cantautori, inima suferă, trăiește intens durerea, transferată din plan fizic în trăire sufletească. Poți fi înzestrat genetic cu „o inimă mare”, om generos în traducere liberă. Mai grave sunt suferințele cordului: un cord mare (mărit) te transpune în zona patologiei. Situație ce duce spre un „Institut al Inimii” – sintagma fiind varianta populară a cunoscutului Institut de Boli Cardiovasculare și Transplant din Tîrgu-Mureș.

H.S.: Oricum, inima este mai mult decât un organ. Și ceea ce îmi place mie: acest termen este specific românilor.

M.S.: Cu etimon latin: anima.

H.S.: Da, așa cred. Din „anima”= suflet. În italiană, „cuore”, neexistând alt termen pentru acest organ.

M.S.: Români fiind mai... duplicitari!

H.S.: Nu, mai inimoși, mai sentimentali.

M.S.: În pieptul medicului specialist în cardiologie bate o inimă, sau un cord? Poate, ar trebui reevaluat și substituit verbul „a bate”, nefiind tocmai profesional.

H.S.: Greu de spus. Bate, totuși, o inimă. A fi specialist în inimi înseamnă mult mai mult decât a avea o inimă bună, un cord bun. Trebuie să ai suflet. Nu poți fi un medic bun fără să simți pentru pacient; nu te poți detașa: să-ți faci doar meseria și atât. Și aceasta nu se poate fără a avea o inimă. Un medic bun trebuie să se ridice și să coboare la nivelul suferinței pacientului.

M.S.: Până la empatizare?

H.S.: Până dincolo de empatie. Trebuie să fii capabil să trăiești suferința pacientului, altfel nu poți să-l ajuți, cel mult poți să-i faci o operație.

M.S.: Cum a ajuns un olimpic la istorie medic?

H.S.: (Râde) Cu toții trebuie să mai avem câte un hobby, nu?

M.S.: Să înțeleg că ai apucat pe căi greșite?!

H.S.: Am trăit într-o familie în care istoria era o tradiție. Tatăl meu și fratele au ales o profesie mai apropiată de istorie, fiind magistrați. Istoria se discuta la noi în casă la toate ocaziile. Dezbateri ample la masa de prânz, la cină. Iar pofta vine mâncând.

M.S.: Ți s-a servit „istorie pe pâine”, cum ar veni!

H.S.: Așa ca simțire, am fost dintotdeauna aproape de nevoile și de suferințele oamenilor. M-a sensibilizat foarte mult suferința. Am avut o pasiune deosebită pentru organismul uman, pentru biologie, manifestată încă din liceu. Chiar dacă am participat, cum spuneai, la Olimpiada Națională de Istorie, la două ediții, biologia a fost aceea care m-a determinat să aleg Medicina. Medicina și Istoria le consider două domenii apropiate, chiar compatibile. Majoritatea cărților pe care le citesc, cu excepția celor de medicină, sunt legate de istorie; mă pasionează, îmi place. Vreau să știu cum a progresat și care au fost evenimentele ce au determinat modificări majore în evoluția societății omenesci; mă rog, sunt lucruri care mă preocupă și îmi fac plăcere.

M.S.: Respectând pasiunea, deduc faptul că nu regreti nici opțiunea profesională.

H.S.: Deloc! Retrospectiv, detașat de ceea ce fac acum și privind de la distanță, cred că nici nu aș fi știut, nu aș fi putut să fac altceva. Efectiv, m-aș simți chiar handicapat. Dincolo de Medicină, simt că nu aș fi putut să fac ceva bun. Simt că m-am născut pentru asta. Cel mai bine mă simt în sala de operație și în ceea ce fac; mă simt împlinit acolo și o fac cu pasiune.

M.S.: Întrebarea se impune spre a mai urca o treaptă pe drumul devenirii tale profesionale: când și cum ai optat pentru inima-cord? Ca specialist, desigur.

H.S.: În studenție, ca medicinist, toate par la fel. Există totuși anumite fapte sau evenimente care te fac să o iei într-o direcție sau alta. Ca student, ai o privire de ansamblu asupra întregului corp uman, a tuturor specialităților. Optând pentru specialitatea Chirurgie, trebuie să-ți evaluezi corect aptitudinile, ținând cont și de specificul centrului universitar în care te desăvârșești. Tîrgu-Mureșul, pe lângă faptul că este renumit ca centru universitar de tradiție medicală, beneficiază și de existența unei stele mai strălucitoare, mai atractive – **chirurgia cardiovasculară**. Chiar riscând să fiu partizan,

trebuie să recunosc adevărul că inima este aceea care a adus Tîrgu-Mureșului notorietate, chirurgia inimii și modul în care au fost tratate bolile inimii.

M.S.: Competență, profesionalism, poate și o doză de ambiție, în sensul pozitiv al termenului, toate converte în rezultate pe măsură, definind un brand al Tîrgu-Mureșului.

H.S.: Acest fapt a constituit pentru mine o atracție, transformată în pasiune și, finalmente, o reușită.

M.S.: Ți mai amintești primul transplant de cord?

H.S.: Sigur că da, ca ieri! Parcă ai intra într-o pădure, în care nu ai mai călcat. Și nu există cale de ieșire. O pădure întunecată, necunoscută. Nu există indicatoare; cunoști doar punctele cardinale și te încercă o emoție puternică. Dar aveam toate lucrurile bine stabilite și am dovedit că Medicina este, totuși, o știință, aproape de științele exacte. Dacă respecti toate protocoalele, învingi, cu marja de eroare spre zero.

M.S.: Ai ieșit la lumină din acea „pădure întunecoasă” – cum ar spune Dante Alighieri –, găsindu-ți „dreapta cărare”, abia intrat „în miezul vieții”. Oricum, inima îți bătea mai tare decât la multele transplanturi, sau intervenții invazive pe cord deschis, care te așteptau.

H.S.: Poate că bătea un pic mai tare, dar să știi că la toate intervențiile chirurgicale, chiar mai puțin convenționale, inima bate mai tare, fiind în joc viața unui semen. Inima este organ vital, fără ea nu se poate trăi. Există și intervenții chirurgicale cu risc mai scăzut, dar la chirurgia cardiacă – și asta este provocarea – marja de eroare trebuie să fie zero. Și mă gândesc că acel pacient nu este doar un organism întins pe o masă de operație, ci este un om, cu sentimente, cu bucurii, cu tristeți, cu o întreagă familie în jurul lui, care așteaptă să se facă bine. De aici – încercăuța psihică mare.

M.S.: E momentul să menționăm că ai avut și un trainic reper, un mentor de excepție, ca specialist și ca om, sprijin pe care l-ai simțit în permanență.

H.S.: Nimeni nu poate reuși în viață, într-un domeniu de excepție, fără a avea un îndrumător. Profesorul Radu Deac a fost, este și va fi întotdeauna personalitatea căreia îi sunt recunoscător pentru pașii pe care mi i-a îndrumat, pentru oportunitatea de a mă desăvârși ca specialist, dar și pentru încrederea acordată. Pentru că, la un moment dat, există acumulări de cunoștințe, dar, dacă nu ți se acordă încrederea de a le aplica, rămâi la nivelul de acumulări. Profesorul Radu Deac mi-a dat ocazia, șansa și încrederea să pun în aplicare cunoștințele acumulate pe parcursul pregătirii mele, iar meritul meu este acela de a dovedi că pot să fac acest lucru.

M.S.: O cotitură esențială în viața ta profesională: orientarea spre chirurgie cardiacă pediatrică. Există, desigur, și aici o motivație.

H.S.: Eu continui să operez și adulți, nu doar copii. Sunt cam „ultimul mohican” care abordează toate patologiiile. Încet-încet, patologia pediatrică s-a impus ca patologie total diferită de cea a adultului; toate procedurile și intervențiile diferă. Ca atare, s-a despărțit total chirurgia pediatrică de chirurgia adultului. Preocuparea mea este de a forma două echipe, excelând în cele două domenii. Eu am avut rolul de a fi o rotiță intermediară în acest proces. Eram medic specialist și, în aceeași sală de operație, se efectuau intervenții și la copii, și la adulți. Profesorul Deac a avut viziunea de a crea o supraspecialitate – cu bloc operator și terapie intensivă separate –, eu fiind cel ales pentru această supraspecializare, cu condiția să nu renunț nici la chirurgia cardiovasculară a adultului. A fost un domeniu cu totul nou, care m-a fascinat și mi-a dat noi satisfacții. Marea majoritate a premierelor medicale chirurgicale pe care le-am făcut în România sunt legate de chirurgia cardiovasculară a copilului, în special a nou-născutului și a sugarului mic – capitelele cele mai dificile ale acestei patologii. Intervențiile chirurgicale la aceste categorii de vârstă erau un tabu în România până în anul 2004. Se făceau intervenții numai sporadic și doar – doar! – în străinătate. În 2004, am demarat acest proiect și, iată, avem peste zece ani de experiență. Tîrgu-Mureș a devenit polul chirurgiei cardiovasculare pediatrică, unic centru de referință pentru această patologie, fapt de care suntem mândri. Eu conduc Clinica de Chirurgie Cardiovasculară cu cele două departamente și, personal, efectuez toate tipurile de intervenții chirurgicale la copii și adulți, inclusiv transplant de cord.

M.S.: Dincolo de modestie, ești „number one” în materie, să recunoaștem. Să recunoaștem și că abordarea unui pacient „minor” ridică pragu de dificultate. Micuțul este mai puțin cooperant cu „neea doctor”, comparativ cu adultul (nu fără excepții!), din motive obiective, neavând exercițiul în „știința comunicării interumane”. Bineînțeles, și cordul este mai mic, de nu chiar minuscul.

H.S.: La un nou-născut, poate chiar prenat – cel mult cât o mandarină. Sunt foarte mici, chiar miniaturizate. Hai să facem o analogie: e mult mai greu să pictezi pe un bob de orez decât

pe o tablă mare.

M.S.: Mai greu, dar nu și imposibil. Se practică.

H.S.: Se poate, orice e posibil...

M.S.: ... dacă există voință! – tranșa personajul istoric adulat de tine și de ai tăi, Napoleon Bonaparte...

H.S.: Trebuie să ai acea dorință și motivație, și atunci, izbutești.

M.S.: Ți-ai asumat cam multe responsabilități, care, dincolo de satisfacții deosebite, îți vămuiesc viața, existența: medic practicant, șef de clinică și dascăl urcat prin ierarhiile universitare, ajuns la cel mai înalt rang academic - profesor universitar. Medic și... Doctor! La care ții mai mult?

H.S.: La toate țin la fel, fiind responsabilități care se întretaie. Inclusiv în timpul intervențiilor chirurgicale, sunt și dascăl, cadru didactic, învățând studenții să practice medicina cardiovasculară. Or, cel mai potrivit loc unde să învețe este sala de operație. Nu se pot separa cele două laturi.

M.S.: De fapt, trei. Chiar dacă, aparent, funcția de conducere poate constitui avantaj serviciu pentru medicul chirurg, aceasta incumbă și alte obligații, dar toate întră într-o complementaritate, condiționându-se și sprijinindu-se reciproc.

H.S.: Altfel nu s-ar putea. Principalul meu regret este că ziua are doar 24 de ore, iar săptămâna doar șapte zile, dar trebuie duse toate la capăt.

M.S.: Harnici și iscoditori, confrății mei gazetarii ți-au scormonit prin biografie. Și nu-i poți acuza, ei considerând acțiunea drept datorie profesională, chiar dacă deontologia mai trasează și niște limite ale imixtiunii. A rămas vreo zonă neinvestigată, ai fi dorit să te întrebe ceva, altceva? Ai acum ocazia, profită de ea!

H.S.: Nu e cazul (râde). Uite, mi-ai pus o întrebare grea. Nu. Eu, vrând-nevrând, am ajuns o persoană publică, supraexpusă, prin natura statutului pe care îl am. Și consider că e bine să fii transparent, altfel nu poți deveni un exemplu pentru cei din jur. Apropos, sunt și președinte al Colegiului Medicilor, altă responsabilitate presupunând integritate profesională și etică. Revenind la întrebare, nu cred să existe zone care ar merita să fie dezvoltate, totdeauna am fost deschis dialogului, inclusiv cu Media, și voi rămâne la fel în continuare.

M.S.: O ultimă întrebare, mai „de inimă”. Avem rădăcini adânci în solul transilvan, în straturile spiritualității acestui pământ binecuvântat de Domnul, cum îl definea scriitorul. În Voșlobeni, satul de baștină al tatălui tău (și fratele meu), aveam încă pe la 1700 preot ridicat din neamul nostru, urmând ca aproape întreg veacul al XIX-lea să aibă păstor spiritual dintre antecesorii noștri. Simți o influență benefică peste veac, menită să-ți lumineze gândul, calea?

H.S.: Categorie! O simt permanent. Știu că noi nu suntem de capul nostru aici, pe pământ. Toți ne naștem cu o misiune, datori să lăsăm în urmă ceva, să influențăm lucrurile în bine. Și nu suntem singuri. Simt un ajutor permanent, nu știu exact ce este, dar așa este. Am o icoană în sala de operație. Simt ajutorul Divinității și mă rog de fiecare dată, înaintea unei operații. Nu este o rușine să te rogi. Iar pentru medic, cea mai mare greșală ar fi infatuarea, orgoliul; orgoliul de a salva vieți, orgoliul unei pseudodivinități. Or, noi toți suntem doar niște instrumente în mâna unei puteri superioare, care ne ghidează acțiunea și fapta spre un rezultat bun.

M.S.: Credincios, devotat până la sacrificiu profesiei, mai trebuie menționat că nu ți-a fost niciodată indiferentă nici țara, pământul natal, deși traversăm vremuri în care lehamitea se insinuează și vizavi de iubirea de țară – patriotismul, considerat de unii caduc, desuet și luat în râspăr. Dovadă că reputatul medic Horațiu Suciuc a rezistat numeroaselor oferte și tentații de a-și părăsi țara, pentru a profesa „afară”, în cotext mult mai avantajos din toate punctele de vedere.

H.S.: Nici nu m-aș gândi! Am participat la numeroase specializări în străinătate, am avut numeroase ocazii să rămân. Ca un făcut, numărăm mereu zilele rămase până să mă întorc acasă. Da, iubesc Țara, iubesc Tricolorul, iubesc românii.

În căutarea perfecțiunii, doctorul Horațiu Suciuc nu contabilizează nici efortul personal, nici riscul. Nu admite improvizarea. A studiat și studiază continuu. I-a evoluat și „mâna”, îndemânarea. Responsabilitatea și luciditatea au luat locul primelor emoții. Cunoștințele profunde, experiența reușitelor, siguranța, încrederea în sine și în echipă constituie „polița de asigurare” a reușitei în acest demers, la limita dintre viață și neviață. La această fragilă lizieră și-a construit micul său univers, obligat acestui timp și acestui loc.

Nelu MĂRGINEAN:

Poveștile lui Buna Anica (XXI)

– Când cu-ntovărășărea și, dup-aia, cu colectivizarea, oamenii de-aici din sat s-o fost împărțat în două: într-o parte ai care s-o-nscris și-n aialaltă parte ai care nu s-o-nscris în colectiv. C-așa-s oamenii... dacă-nainte de comuniști erau împărțat în greco-catolici și ortodocși, amu s-o-mpărțat în alt fel. Ai care nu s-o-nscris erau mai cu samă bocotanii sa-tului, da' și ai care-i pupau în cur pe bocotani, macar că erau săraci și vai de capu' lor, da' credeau că, dacă-s cu găzdăcoii, is și ei mai sus o țără. Dintră ai ne-nscrisi, mulți erau mai din centru satului. Aștia a lui Buric nu erau înscriși chiar dacă nici măcar mijlocași nu erau. Da' pintru aia, așa mai pe ascuns, că să temeau de miliție, vorveau de rău colectiv și duminica la joc în sat, cătau motiv să să sfădească și chiar să să bată cu ai înscriși. Apăi nu le prea mergea, că noi eram mai mulți... noi, ai din Scurta, eram tăți în colectiv, iară aștia a lu' Leța din Soci, erau și ei. Și aștia erau douăștrei de veri, numa ficiori, din tri frați; și tăți unu' și unu', ca brazii. Erau ficiori harnici și nu erau bătauși, da' nici nu era bine să le caț motiv de sfadă. Și chiar avea unu o străgătură la joc duminica și era cam așa: „Lețăștii și cu scurtenii,/ Nu să dau pe tăț centrenii/ De cășcații lui Buric,/ Nu ni-i frică nici on pic.” Și mai era o treabă. După ce-o vinit comuniștii la putere, numa cine n-o vrut nu s-o-nscris în partid. Da' după '53, după ce-o murit Stalin, o-nceput „epurarea”... noi radeam și-i zăceam „iepurirea”. Aia-nsămna că o dat afară din partid, di la comuniști vreau să zăc, pe tăț ai care-o fost legionari sau o avut vrodată vro slugă... sau pe ai pe care-i părea cineva că i-o vorovit de rău pe comuniști. Și-o mai fost și d-elea că nici n-o fost drept că i-o vorovit,

da' tăț îi dădea afară. Măgării multe s-o făcut atunci, dragii bunii. No, da' ce voiam io să vă spui? Aia vreau io să zăc, că s-o mai făcut și câte-on lucru bun. Că s-o făcut alfabetizarea. Voi nu știți ce-i aia, da' vă spui io. Erau mult, dragii bunii, care nu știa să scrie, să cetească sau să socotească, deloc. C-așa o fost vremurile. Și-i aduna pe aștia la școală sara, da' de bunăsamă că nu chiar obligatoriu. Și-acolo, dascălii și profesorii – c-amu nu mai era numa doi dascăli în tăț satu' – îi învăța pe oamini tăte estea, da' nu numa' chiar atăta... că-i mai învăța o țărucă și despre istoria rumânilor și despre cărturarii ai mai mari care s-o rădicat dintră rumâni, ba câte ceva și despre ce-o scris ei. Și-apăi săntâmpla câte una, de să te scuturi de răs. Că cică la o lecție d-asta, l-o-ntrebat profesorul pe Nuca asta a lu' Suciul... a lu' Tutuca...: „Mă Suciule, ia spune tu, cine-o furat pupăza din tei?” Aștia cică, greu de cap și mai în treaba lui, o zăc: „Nu știu dom' profesor... poate aștia lu' Doboș, că-s copii mulți și-s blăstămați...” Da' Doboș de-acolo, că și el umbla la alfabetizare, o sărit repede cu gura pe asta, pe Nuca: „Ce vorovești mă boule, că copiii mei nu fac blăstămații d-elea, c-atăta le trebe să fure, că le și rup deștile!” No! Numa' să vezi cât de prost era câte unu'.

– Bună... da' la tată-so lui Nuca de ce-i zicea lumea Tutuca? Așa-l chema?

– Nu. Îl chema Petre, și-apăi de-acolo Petruca, Tuca. Da' pintru că era bălbăit, lumea-i zăcea Tutuca. Nu era prea sfătos nici ăla, ca și ficioru-so. Până și el era membru de partid și-apăi să dădea și el sfătos și zăcea: „Apăi oamini buni, când om ajunge-n comunism, c-amu construim numa' socialismu', om lucra cât om vre, și-om mânca cât

om pute!” Aștia era Tutuca, ce să-i faci. Amu, că tăț am vorovit despre Doboș, io nu știu dacă știți voi că Doboșoaie, Aurelia adică, îi a doua nevastă a lui Doboș. Că prima i-o murit și-o rămas săracu cu șasă copii mărunțai. Și s-o-nscris dup-aia cu Aurelia, că asta o mai fost măritată de tri ori și n-o avut cu nici on bărbat, copii. Și ce-o zăc săracu' Doboș? „O iau pe Aurelia, să fie mamă la copii, că asta nu știe să facă copii, da' am io destui.” Și-o luat-o și-apăi i-o turnat asta încă nouă copii. No, și cu ăilalt șasă, iacă-s cișpe. Șoadă socoteală și-o făcut Doboș săracu', radea Buna Anica.

Buna Anica mai stătea o vreme privind în gol, poate pentru a-și mai aduce aminte câte ceva din anii ăia de demult sau poate pentru c-o-ncercau păreri de rău după anii aceia care au fost anii tinereții ei. Uita pentru o vreme să mai învăț fusul harnic, care făcea să iasă fir frumos și moale din caierul alb de lână prins în furcă... sau uita să mai miște mâna, repede ca o morișcă în jurul ghemului, atunci când depăna de pe vârtelniță firul de lână sau de bumbac... sau orice alt lucru de mână pe care-l făcea și-n care era meșteră fără pereche.

– Da' legionarii ce-o fost Bună? Că-n cartea de istorie nu prea se vorbește despre ei. Noroc că ne-o mai zis câte ceva profesorul... da' nici el nu prea multe.

– Nește nebuni o fost și-ăia, dragii bunii. Îi amăgeau pe săracii oamini că le dă pământ și c-o să facă o țără...ca soarele sfânt de pe cer.” O țaneau numa' în șădițe și umblau ca ai nebuni, zuă-noapte, îmbrăcați cu cămeși verzi, câte unu' și cu pistol la brâu și cântau cât îi țaneau gura: „Gaaarda, Căpitaaaaanu', Și Arhenghelu' din ceeeeer!” Sau: „Nimic

în lume nu-i mai sfânt/ Și mai frumos pe-acest pământ/ Decât să mori ca luptător,/ Înfașurat în tricolor./ Șoimi români, șoimi români/ Gorniștii sună să mergem la război/ Voinici s-adună cu miile eroi/ Știu bine că am să mor/ Lâng-o tufă de mohor,/ Lâng-o tufă de stejar/ Lângă domnul Căpitan.” Nu-i vorbă, cântece-le estea a lor sunau fain în ureche... da' num-atăta... unchiu-vost, Nuțu, s-o dus și el într-o sară la o șădiță de-aia de-a lor. Și-apăi cânt o vinit acasă, l-o-ntrebat tica ce era pe-acolo... și Nuțu num-atăta o zăc: „Dă-i în mumă-sa de proști!”... și s-o dus la culcare. Și-aveau ce-aveau cu jidanii. Nu știu ce le-o făcut, că și pe Lepp și pe muierea lui, ăia care-aveau boldă unde șede amu George a Totoinii, i-o bătut rău și dup-aia i-o dus nuș unde de veci n-o mai auzat nime de ei. Mult nu le-o mers nici la legionarii ăia... că pin ianuarie '41 cic-o vrut să-l deie jos pe Mareșal, pe Antonescu adică... alt zurliu și-ăla. Da' nu le-o mers treaba și-o fost cam gata cu ei. Atăta le-o fost mia aia de ani de care să lăudau c-o să conducă țara: câteva luni de zăle... ată! Lumea-i buiacă și bolundă, mă copii. Aia-i bai. Că și-n scriptură zăce că dacă să-mbuecește prea mult lumea, aia-nsamă că nu-i departe nici sfârșătu lumii. Apăi om vedea... sau om muri și n-om mai ști nimica, încheia Buna Anica zămbind trist.

Toate și le amintea Buna Anica... toate cântecele, toate poeziile pe care le-a învățat ascultându-le de la frații ei mai mari. Și nu le-a uitat. Ni le spunea și nouă, poate ca să le-nvățăm și noi, sau poate să și le primenească-n minte. Buna Anica...

Teatrul Național Târgu-Mureș în cifre

Creșterea a continuat și în anul 2014

(Urmare din pagina 1)

Ne bucurăm tot mai mult de creșterea numărului de spectatori, deoarece acoperirea Sălii Mari la spectacolele Companiei **Tompa Miklós**, a crescut cu 14%, la spectacolele Companiei **Liviu Rebreanu** cu 10%, iar în Sala Mică creșterea a fost aceeași la ambele companii, aceasta fiind de 7%. În concluzie acoperirea sălilor în anul trecut depășește 80%.

Cele două companii au participat la 13 festivaluri diferite.

Ambele companii au fost reprezentate la Festivalul Național de Teatru (FNT) la București, cu spectacolele: *Castingul dracului* în regia lui Radu Afrim și cu piesa scrisă și regizată de Alina Nelega: *În trafic*. Piesa Alinei Nelega a câștigat premiul UNITER pentru cea mai bună piesă românească a anului 2013.

Spectacolul regizat de Radu Afrim a mai participat la Festivalul Interetnic de Teatru, unde a fost singura producție în limba maghiară. La Festivalul **Atelier** din Sfântu Gheorge, a fost prezent cu același spectacol, unde actrița B. Fülöp Erzsébet a fost distinsă cu **Premiul pentru Cea mai bună actriță în rol principal** respectiv Galló Ernő pentru **Cel mai bun actor într-un rol secundar**. Compania **Tompa Miklós** a participat cu producția mai sus menționată și la Festivalul *Europa în Silezia*, în Katowice, Polonia.

Spectacolul *Figaro* a fost invitat la Budapesta în programul Teatrului **Thalia** destinat teatrelor din afara granițelor.

Piesa *Alcesta* după Euripide scrisă de Székely Csaba a câștigat **Premiul special al juriului** la Festivalul din Pécs, iar împreună cu spectacolul *Desigur, draga mea!*, o altă piesă scrisă de Székely Csaba, au participat la Festivalul din Kisvárd.

O altă piesă a lui Székely Csaba, *Beznă de Mină*, împreună cu spectacolele Companiei **Liviu Rebreanu**, *Efectul Genovese* și *Punct Triplu* au participat la Festivalul FDR-FEST din Timișoara. Spectacolul *Punct Triplu* a putut fi văzut la Festivalul **Underground** din Arad, la Sibfest din Sibiu, și la Festivalul de Teatru Scurt din Oradea. Spectacolul *Don Quijote* pe texte și muzică de Ada Milea și regizat de Mihai Măniuțiu a fost invitat la **Întâlnirile Internaționale** de la Cluj și la Feslin din București, festivalul Teatrului Nottara, unde a câștigat **Premiul Publicului**. Comedia de succes a lui Moliere: *Școala Nevestelor* a putut fi văzută la Festivalul Național de Comedie, Galați, iar producția *În Carne Vie* a fost invitată la Festivalul de Teatru și Literatură la Bistrița.

Teatrul Național nu numai că a participat la diferite festivaluri, ci a fost gazda festivalului de teatru contemporan **Conect2Act**. Evenimentul care a durat trei zile, a fost organizat pentru a treia oară și a avut loc în incinta Teatrului Național și Teatrului Ariel, reprezentând etapa finală a proiectului european FABULAMUNDI, organizat cu parteneri din Italia, Franța, Spania și Germania.

Un eveniment de marcă al culturii teatrale române, Gala UNITER, al cărei co-organizator a fost Teatrul Național, a avut loc la Târgu-Mureș.

Totodată, teatrul a fost partener și a asigurat spațiu pentru două târguri de carte (ediția a 20-a a Târgului Internațional de Carte și prima ediție organizată la Târgu-Mureș a târgului de carte BookFest), precum și pentru evenimentul de nivel internațional **Noaptea Muzeelor**.

Pentru a fi în pas cu generația tânără, și

anul trecut, teatrul s-a alăturat programului **Școala Altfel**, și în jurul sărbătorilor a organizat un eveniment dedicat copiilor preșcolari, în așteptarea lui Moș Crăciun.

Organizarea și sprijinirea programelor sociale este de asemenea o parte importantă din activitatea teatrului. Prin câștigarea unui proiect instituția noastră a reușit să ofere o experiență teatrală unică pentru 30 de copii defavorizați. În cadrul campaniei „Să împărtășim bucuria sărbătorilor” și „Împarte bucuria jocului”, jucăriile și donațiile au fost duse de actorii Companiilor **Liviu Rebreanu** și **Tompa Miklós** la Fundația **Sfânta Elisabeta** și la copiii aflați în case de tip familial în Sâncraiu de Mureș.

Anul trecut a fost înființat **Centrul de Cercetare Teatrală în cadrul Teatrului Național**. Marea parte a documentelor – de la înființare și până în zilele noastre – au fost digitalizate, extrase din acestea fiind publicate pe pagina de internet al teatrului. În afara păstrării valorilor teatrale, Centrul de Cercetare și-a propus și organizarea de expoziții comemorative și conferințe.

De asemenea, Centrul își dorește să vină în ajutorul acelor studenți și doctoranzi care își scriu lucrările de specialitate din arta teatrală târgumureșeană.

Un alt proiect important al Teatrului Național Târgu-Mureș este cel legat de implementarea ideii de voluntariat. În acest sens, și în 2014 a continuat activitatea celor două grupe de tineri voluntari (aferele celor două companii), voluntari implicați pe tot parcursul anului în activitatea de spectacole ale teatrului.

Anul 2014 a adus și înființarea Trupeii **Guga Jr.**, un proiect dedicat tinerilor liceeni care își doresc să deprindă tainele teatrului.

Pentru aceștia au fost organizate workshop-uri de actorie, scenografie, regie. Punctul culminant al activității Trupeii **Guga Jr.** a constat în realizarea spectacolului **SHOES**, în coordonarea regizorului scoțian Scott Johnston, spectacol inclus în programul stagiunii.

Teatrul Național Târgu-Mureș și-a întărit legăturile cu mediul școlar mureșean prin desfășurarea proiectului *Ora de teatru*, proiect prin intermediul căruia actorii noștri au susținut ore deschise în școlile târgumureșene.

De asemenea, teatrul nostru a găzduit în premieră în anul 2014 prima ediție a Festivalului de Teatru Școlar, organizat în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Mureș.

Spiritul comunitar a făcut ca și în anul 2014, unele firme sau chiar persoane private să se implice în activitatea Teatrului Național Târgu-Mureș din postura de Mecenaț ceea ce ne bucură și ne dă speranțe și pentru viitor.

Pentru toate acestea, datorăm mulțumiri tuturor celor care ne-au sprijinit: mecenaților noștri, mass-media, Consiliul Județean și Consiliul Local, dar în primul rând publicului nostru, deoarece anunțurile, investițiile, dezvoltarea – atât în domeniul artei precum și în sfera publicului nu valorează nimic, dacă nu își ating ținta. Obiectivul nu este nimic altceva decât să mulțumim publicului nostru fidel și celui nou pentru încrederea și păreri pozitive sau criticile constructive.

Mulțumim Târgu-Mureș!

**Conducerea
Teatrului Național Târgu-Mureș**

PENTRU O CULTURĂ A ÎNTÂLNIRII

(SALONUL ARTELOR VIZUALE – ARTIȘTII BISTRITENI LA TÂRGU-MUREȘ)

de OLIV MIRCEA, curatorul expoziției

Atunci când este vorba despre artiști creatori și despre prezențele lor publice este bine să ne punem problema: în ce întrebare trăiește fiecare dintre artiștii care se încumetă să braveze istoria și să creadă despre ei că sunt în situația de a conta în ordinea artelor vizuale? O lectură spirituală a actului artistic presupune asumarea stării de veghe și de căutare, precum și „buna așezare” în temă. Orice salon al artiștilor vizuali se străduiește an de an să fie un exercițiu de excelență a multiplicității. Tema asumată de artiști în **Salonul 2014** este „**Sacrificiul**”. În sine, expoziția care a rezultat este un exercițiu de *pluralism coerent*. În mijlocul bulversării valorice și epistemologice în care trăim, în strădania mult

îngreunată de contextul istoric în încercarea de a-l gândi pe celălalt, iată-ne în fața unei etalări de identități exclusive care își arată în miezul unei relativități generalizate chipul. Fără a fi o taxinomie și fără a fi o clasificare de personalități creatoare, **Salonul** reușește să fie o panoramă a lumii imaginare în care atât dinamica imaginarului cât și „gramaticile” individuale reușesc să compună ceea ce se arată a fi o lume care are o bine definită identitate și o de necontestat sintalitate.

Tema **sacrificiul** (să faci tot ceea ce poți pentru ca în inimă să se aprindă o flăcăre) îi cheamă pe toți artiștii să își caute libertatea proprie prin exercițiul de căutare a unui model și să o traducă în termeni

personali fără a pica în capcana unei etici maximaliste, dar nici a minimalismului etic al zilei de azi. *Sacrificiul* implică *ruptura* de nivel, *conversia* sensului și dobândirea adevărului care instaurează **ordinea firii**.

Curatorul expoziției le propune privitorilor practica stilistică a unor pedagogii artistice care „transfigurează” atât mesajul etic cât și cel estetic. În abordarea temei propuse artiștii scot la iveală imprevizibilul care nu are altă menire decât aceea de a releva puterea realului și a simbolicului, pendulând între imaginarul „nocturn” (Adina Mocanu) și „diurn” (Mariana Moldovan, Aurel Marian), între reprezentările „eroico-mistice” și simbolice (George Mircea și Doina Mihăilescu, Lucian Popa,

Alexandru Mocanu), dar și cele ale „conjunțiilor imanente” ale naturalului și ritual-liturgicului (Dacian Andone, Marcel Lupșe), sau ale „supraeului” (Vioara Dinu), dimpreună cu „jocurile inconștientului” (Radu Hangan, Alin Rihor, Alexandru Lupse) dar și ale „disjunțiilor formale” (Miron Duca, Cristian Tirnovan, Paul Târziu). Grupul local bistrițean își îmbrățișează de fiecare dată în fiecare dintre expunerile de colective atât pe cei plecați (Grigore Bradea) cât și pe cei care au o mai puțin atentă aplicare la tema la zi a Salonului (Alexandru Șerban, Maria Mărginean, Sever Moldovan, Loredana Chis, Elena Nacu, Iulia Sângeorzan)

Salonul de la sfârșitul anului 2014 (la Bistrița) și începutul lui 2015 (la Târgu-Mureș) a fost

închinat memoriei criticului Dan Hăulică, prezent de multe ori în deceniul 2000-2010 în miezul evenimentelor majore care au marcat viața grupului bistrițean.

Cei peste treizeci de artiști vizuali care expun în **Salonul Artelor Vizuale** reușesc să compună proximitatea bună care realizează pluralismul coerent al „marii narațiuni” care se impune în discursul vizual contemporan. **Salonul** înfățișează o „figură” a timpului dincolo de mediocra inflație de egouri din viața publică a României de astăzi. Expoziția de la Târgu-Mureș cât și cea a târgumureșenilor de la Bistrița respectă și celebrează în ordinul artelor vizuale un majestuos protocol al culturii întâlnirii.

IONEL POP

sau profilul spiritual al unui scriitor format în contextul multicultural al Ardealului

de Eugeniu NISTOR

În ciuda unei autentice notorietăți – dobândită atât prin scrierile sale de popularizare cât și prin cărțile de literatură propriu-zisă care au constituit, vreme de mai bine de o jumătate de veac, o lectură plăcută pentru cititori de toate vârstele și preocupările – numele lui Ionel Pop nu este întâlnit prea frecvent în paginile dicționarilor și istoriilor noastre literare. Astfel, oricât de curioși ar fi „căutătorii” acestora, scriitorul nu poate fi găsit nici în ediția „revăzută și adăugită” a *Dicționarului de literatură română contemporană* (1977), al lui Marian Popa, nici în *Dicționarul de literatură română. Scriitori, reviste, curente* (1978), coordonator Dim. Păcurariu, nici în multe alte lexicoane, cu pretenții de exhaustivitate, sau în „generoasele” panorame ale literaturii române tipărite în ultimii ani. Iar în altele, precum *Istoria literaturii române. De la creația populară la postmodernism* (2000), a lui Dumitru Micu, este amintit doar în trecătoare, în lungul șir al scriitorilor preocupați de memorialistică; o situație similară fiind întâlnită și în *Dicționarul presei literare românești* (1987), autor I. Hangiu, unde numele lui Ionel Pop figurează doar între colaboratorii revistei de vânătoare, pescuit, chinologie, agrement și literatură cinegetică „Carpații” (1932-1940, 1945-1947), deși scriitorul era, așa cum singur se intitula, „director, proprietar și răspunzător” al bilunarului clujean!

Abia o coloană îi este acordată scriitorului în *Dicționarul general al literaturii române*, avându-l coordonator general pe acad. Eugen Simion, în vol. V, literele P-R (2006). În schimb, se dovedesc a fi mult mai generoase cu spațiul tipografic dicționarile de literatură plămădite în Ardeal: *Dicționarul scriitorilor români – coordonare și revizie științifică*: Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu –, literele M-Q (2001), și *Dicționarul biografic al literaturii române*, al lui Aurel Sasu, în vol. II, literele M-Z (2006), unde ne sunt furnizate ample date biobibliografice. Așa aflăm că Ionel Pop s-a născut la 24 noiembrie 1889, la Gherla, județul Cluj, tatăl său, Ioan Pop, fiind doctor al Facultății de Filosofie și Teologie din Viena, profesor la Gherla și, apoi, vicar episcopal la Năsăud; aici își începe viitorul povestitor școala elementară, continuând-o la Șimleul Silvaniei și urmând liceul la Năsăud și Blaj, unde își ia bacalaureatul în 1907. După studiile urmate la universitățile din Budapesta, Berlin și München, își susține doctoratul în drept la Universitatea din Budapesta, în 1911, și examenul de avocat și magistrat la Târgu Mureș (1915) exercitând, apoi, la Blaj (1915-1920) și Cluj (1920-1950), vreme de peste trei decenii și jumătate, profesiunea de avocat.

Descendent din înaintași iluștri, dintre care îi vom aminti aici doar pe profesorul Simion Bărnuțiu, pe memoirandistul Iuliu Coroianu și pe marele om politic Iuliu Maniu („frate al mamei mele și părinte crescător al meu”), Ionel Pop a desfășurat o bogată activitate obștească, civică și politică, fiind membru al Consiliului Național Român din Blaj și secretar ales al Biroului Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, de la 1 Decembrie 1918, și apreciată de scriitor ca fiind „momentul de culme” al întregii sale vieți. De-a lungul anilor a fost ales în înalte funcții și demnități: secretar general al Partidului Național Țărănesc, deputat în Parlamentul României Mari, în mai multe legislaturi, chiar vicepreședinte al forului suprem legislativ al țării în anul 1940 și, ulterior, în perioada 1944-1945, înalt comisar guvernamental al Ardealului eliberat. Toate aceste activități, desfășurate cu responsabilitate în folosul nației, aveau să se constituie în tot atâtea capete de acuzare în procesul intentat de către regimul comunist de orientare stalinistă, lui Ionel Pop și tuturor intelectualilor români, frunțașilor vieții politice interbelice și patrioților noștri autentici; în memoriile sale scriitorul se referă, îndurerat, la aceste momente dramatice: „În 1948 ne-a fost naționalizată casa și am fost izgoniți să locuim, efectiv, într-un grajd părăsit de la marginea Clujului. Deposedatți de tot ce aveam – în mizerie. În 1950 am fost arestat. Margareta (soția scriitorului – n.n.) a venit în casa părintească, unde a murit în 1953, în adâncă tristețe. Eu n-am știut că a murit decât după trei ani, când am fost eliberat”. Unde era știm, dar ce făcea atunci marele său prieten de vânătoare și pescuit, de la Valea Frumoasei și Bradu-Strâmb, Mihail Sadoveanu? De ce nu a intervenit autorul bestsellers-ului stalinist *Mitrea Cocor*, pentru ca Ionel Pop să nu fie arestat?! Enigmă totală!

Debutază publicistic în anul 1908, în ziarele „Românul” (din Arad) și „Lupta” (din Budapesta), înregistrând o activitate publicistică mai intensă doar la un deceniu după al doilea război mondial, când numele său poate fi întâlnit în paginile unor periodice precum: „Cosânzeana”, „Glasul patriei”, „România pitorească”, „Ocroțirea naturii”, „Veac nou”, „Viața Românească”, „Transilvania”, „Steaua” ș.a.; iar în volum abia în 1957, când publică *Capra neagră*, cu subiect cinegetic și de popularizare a faunei noastre, preocuparea pentru aceste teme fiind vizibilă și în cărțile următoare, tipărite în același an: *Vulpea, După focul de armă* – toate trei, însă, din rațiuni „ideologice”, fiind semnate cu pseudonimul I. Venator. Urmează apoi o bogată recoltă editorială: *Din fauna noastră* (1959), *Întâlniri cu animale* (1960), *Hoinăreli prin natură*, cu completări de Demostene Botez (1961), *Instantanee din viața animalelor* (1963, ediția a doua – 1969), *Pași prin lumea păsărilor* (1965, ediția a doua – 1979), *Vânătorul și natura* (1968), *Întâlniri neașteptate* (1970),

Mamifere din România, în colaborare cu Vasile Homei (1971, I-II), *De la urs la pânțaruș, Îmi aduc aminte, Vânători – oameni și câini*, aceasta din urmă cu o prefață de Ș. Cioculescu (toate trei editate în 1972), *Poenița ielelor* (1974), *O palmă de râu și niște istorii vânătoarești*, cu un cuvânt înainte de Titus Popovici (1978), *Un ochi râde – altul plânge* (1981), *Priviri în atelierul naturii* (1982), *Văpaia* (1984), *În inima pădurii* (roman, 1986), *Amintiri despre Iuliu Maniu*, ediție postumă de Livia Titieni Boilă (memorialistică, în 1998).

Universul povestirilor lui Ionel Pop se restrânge, adesea, la o vale, la o pădure, la un râu, la o poieniță sau la un locșor tainic de vânătoare și pescuit, cu doar câțiva oameni în preajmă și, mai rar, o comunitate umană. Așa se face că, printre puținele personaje ale cărților sale, autorul însuși – Ionel Nemo, vânătorul și pescarul – devine semnificativ ca martor viu al întâmplărilor, și nu ca exemplu de narcisism! Chiar și Mihail Sadoveanu îl descrie ca pe o prezență aparte în povestirea *Vechime* (din 1936), unde acesta, alături de Kis Ghergheli, îl călăuzește pe Maestru pe Târnavă Mică, pe Valea luhodului, la Praid și în munții Sovatei, la păstrăvărit și la o memorabilă vânătoare de cerbi. Dar momentul acestei „întovărășiri” în natură este descris și în povestirea *Cerbul Maestrului Sadoveanu*, în note realiste și în culori specifice: „... Și astfel, în acel sfârșit de septembrie, ne-am găsit în munții Sovatei, împreună cu Gherghel-baci, omul care ne slujea, sărac român săcuizat, a cărui necăjită trecere prin lume avea să fie luminată și perpetuată de pana lui Mihail Sadoveanu...” După cum frumusețea miraculoasă a plaiurilor ardelenesti și nostalgia nestăvilă după acea vreme, încă neatinsă de civilizația tehnică a veacului, capătă înfățișări edenice în unele povestiri, precum în *Poenița ielelor*, descrisă ca un covor capitonat în întregime de galbenul bulbuclor-de-munte, străjuită de un zid de molidiș, descoperită de scriitor pe când undiștea pe apa limpede a Curpățelului, sau stăruie în culorile captive ale unui fond dramatic, elegiac, în altele, precum în bucata de proză scurtă *Rămas bun, unchieșul meu drag!*, unde este evocat bradul secular de la Valea Frumoasei care, acolo, pe „cornul cu daruri al Naturei” a ținut piept furtunilor atâta amar de vreme și a fost privitor al atâtor metamorfoze cosmice și terestre, până când a căzut la pământ de bătrânețe!... Căci „În buza Sălanelor se înalță stingher Bradul, ca o armă de război înfiptă în hotar, ca să apere, ca o stemă a unui petec de pământ în care oamenii și fiarele au aflat mângâierea păcii și dulceața prieteniei și a dragostei. Într-o primăvară Nemo a călăuzit în Valea Frumoasei pe marele maestru al scrisului, Mihai. L-a adăpostit în Casa bătrână. După ce deasupra vojlui născut din bucuria de întâlnire a Frumoasei cu Sălanelor s-a ridicat Casa de la Izvorul-de-argint, Maestrul în alți ani a petrecut acolo zilele și săptămânile încântărilor. Într-o zi și-a destăinuit gândul: ar vrea să aibă și el o cabană a lui în Rai. Și-au luat togiile, și Nemo a pășit în față, arătând locuri potrivite, și aici și dincolo. Coborând spre beteala de argint a Sălanelor, deodată s-a oprit Maestrul în ocolul unui tăpșan și și-a înfipt toiașul: - Aici, în fața Bradului-strâmb! Din acea clipă, Bradul bătrân și stingher din buza Sălanelor și-a primit un nume, prin care îi era hărăzit să intre în minunata dumbravă a Muzelor. A luat ființă Casa de la Bradul-Strâmb, acolo maestrul a trăit răstimpuri senine, în lumina păcii, în bucuriile îndeletnicirilor primitive, în căldura prieteniei. În ore de inspirație, față cu Bradul-Strâmb, în auz cu șopotul scăzut al Sălanelor, așezat la masa de scândură nevopsită din ceardacul Casei, picura în scrisul lui perlat nemuritoare frumuseți de artă...” Avem aici, în scrisul înfiort al lui Ionel Pop (Nemo), oameni și locuri din strămtorile Sebeșului, pe care le surprinde și le evocă și Sadoveanu, în *Povestirile de la Bradul-Strâmb*.

Acolo, pe Valea Frumoasei, la doar câțiva pași de Casa de la Izvorul-de-argint a Maestrului, în căsuța paznicului de vânătoare, îngrijită și gospodărită de Albert și Berta, se va desfășura un alt episod tragic surprins în proza lui Ionel Pop: moartea și înmormântarea creștinească a unui amărât pușcăriaș evadat, ucis de gerul înspăimântătoarei ierni a anului 1924. Astfel, povestirea *Un epitafor și un mormânt* reliează câteva trăsături profunde ale oamenilor locului: simplitatea și omenia! Sunt trăsături pe care scriitorul le identifică și la ardelenii descătușați de robie – locuitori ai așezării Cetatea de Baltă –, care în ciuda cruntei asuprii îndurate anterior din partea contelui Eugen Haller, grof ungur, și a neplăcerilor suferite din partea informatorului oficialităților imperiale, jidovul-crâșmar Avramuș Grünberg, dovedesc multă toleranță și cumsecădenie umană. Iar într-o altă „secvență” a aceleiași povestiri, *Din toamna 1918*, este descrisă sechestrarea notarului B. de către țărani din Bucerdeia Grănoasă și judecarea lui pentru multele abuzuri săvârșite. Și, cum nici măcar reprezentanții Consiliului Național Român de la Blaj nu au reușit să îl scoată din mâinile sătenilor, în ziua sortită judecății o bătrânică străină, sosită în sat într-o căruță trasă de un cal, s-a strecurat printre străjile de la intrare și, în fața juzilor, rămași înmărmuriți de această arătare, se îndreptă spre împicinat (notarul B.) spunând: „- Am venit să-l duc acasă... Io-s mama lui... E copilul meu... Am venit să-l duc acasă...” În fața acestei asistențe uluite prozatorul ne derulează, apoi, cu măiestrie, o secvență

aproape cinematografică: „Și fără să aștepte răspuns, s-a apropiat de cel prăbușit în groază și acum în uimire. L-a luat de mână: - Vină Bubi! Îi șopti ea, pe numele de pe când matahala de om de acum abea făcea primii pași... E copilul meu. Îl duc acasă... Io-s mama lui...” Iar momentul de suspans continuă: „Ca sub puterea unor cuvinte de vraje, oamenii au tăcut, străjile s-au dat la o parte. La o parte s-au dat și oamenii de afară și au petrecut cu privirea cum se depărta mămăruța de bătrânică, ducând de mână, ca pe un orb, omul cu capul gol, mare cât un uriaș. Au ajuns la căruță. Înainte de a se urca, bătrâna și-a luat de pe spate năframa mare de lână și opintindu-se ca să ajungă, și-a îmbrobodit cu ea copilul. Au ieșit din primărie judecătorii și pârătorii și ceilalți, și s-au pierdut în mulțimea de afară. Toți, tăcuți, au însoțit din ochi căruța care, în pasul încet al mărhoagei se pierdea în ceața zilei de toamnă târzie.” Am decupat întreaga secvență a scrierii, deoarece este antologică; aici se vede forța de narare și de construcție a unei acțiuni sociale credibile a prozatorului nostru, el aflându-se aici în vecinătatea unor faimoși înaintași ai epicii ardelenesti: Ion Slavici – Liviu Rebreanu – Pavel Dan.

Scriitorul – vânător și pescar înrăit în tinerețe – a trăit mult și a scris mult, iar în scrierile sale, mai ales în cele din urmă, s-a căit amarnic pentru viețile animalelor sacrificate, de aceea și o parte din cărțile lui, mai cu seamă cele din urmă, mi se pare că se constituie într-un fel de spovedanie târzie, în care sunt înșirate păcatele pățimășului vânător, săvârșite, cândva, sub impulsurile elanurilor juvenile... Căci „otrava păcatului vine peste depărtări de timp și de loc – nesimțită atunci – atât de amară acum!”, mărturisește, undeva, „făptașul” multor păcate vânătoarești... Pe urmele sălbaticelor „chemări” din proza lui Jack London și mai aproape de epica descriptivă și poetică a maestrului său, Mihail Sadoveanu, Ionel Pop surprinde în povestirile și evocările sale, în fine tușe și caligrafieri, fermecătoarele peisaje ale pădurilor și râurilor de munte ale Ardealului, tainicele minuni ale lumii miniaturale a plantelor și găzelor – a furnicilor, fluturilor și coșaiilor de iarbă –, dar și frumusețea de netăgăduit a sălașurilor noastre de vânătoare și pescuit, bucuria și emoția pe care omul civilizației actuale o resimte din plin la întâlnirea cu viețuitoarele acestora – fie că ele sunt unele specii de pești sau diverse păsări și animale sălbatice (de la potârnică, fazani și cocoși de munte, până la iepuri, vulpi, jderi, viezuri, lupi, cerbi, urși etc.)

Așadar, lumea cărților lui Ionel Pop – reflectând o natură sălbatică dar vitală, populată de păsări și animale, pașnice sau de pradă, firește cu Omul în centru, desfătat de frumusețile ei – este, în fondul ei adânc, lumea amintirilor noastre ancestrale, în care trăirile și simțurile noastre cele mai îndepărtate se redeșteaptă uneori, ca electrizate, sub fiorii emoției și ai nostalgiei, fără să știm de ce, poate că chiar ca o contraponderare la universul tot mai tehnicizat și mai cenușiu în care ne ducem existența de toate zilele. Explicația este mai veche și e de găsit, cu întreaga ei încărcătură sentimentală, și în poezia eminesciană: „Și cum vin cu drum de fier / Toate păsările pier...”

Și – dacă revenim la o idee a noastră de la începutul acestui studiu – chiar dacă receptarea operei lui Ionel Pop în dicționare și istorii literare este deficitară, totuși nu putem spune că lipsesc, din paginile unor importante reviste literare ale momentului („România literară”, „Viața Românească”, „Steaua”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Neue Literatur” etc.), semnarele editoriale și cronicile elogioase consacrate cărților sale, unele sub semnătura unor personalități dintre cele mai prestigioase ale culturii române, ca: Șerban Cioculescu, Eugeniu Sperantia, Nae Antonescu, Valeriu Răpeanu, Sânziana Pop ș.a. „Statutul său de scriitor mi se pare de netăgăduit, deoarece de la Mihail Sadoveanu încoace, marele lui prieten, nimeni nu a reușit să îmbine arta povestirii cinegetice cu vibrația simțirii, într-o formă proprie” – apreciază, în 1984, Șerban Cioculescu. Vom observa însă cum toate aceste aprecieri critice sunt publicate abia după 1965, adică după ieșirea lui din pușcărie, când statutul social al lui Ionel Pop trece într-o nouă fază, în regimul de relativă libertate spirituală a epocii.

Ionel Pop, omul politic și avocatul, povestitorul, vânătorul și pescarul de la Valea Frumoasei, din „umărul” Munților Apuseni și de aiurea, și-a încheiat socotelile cu lumea și a trecut în veșnicele păduri ale vânătoarei pe 27 ianuarie 1985, la București, la o vârstă matusalemică (96 de ani!), lăsând în urmă o operă impresionantă: 21 de cărți, fără a mai lua în considerare reeditările. Rămân „fotografiate” în paginile lor vraja plaiurilor ardelenesti, sentimentul camaraderiei, dorul nestins de aventură, nostalgia trecutului vremii...

Ar mai fi de adăugat aici că viața socială a scriitorului – trăită cu intensitate în folosul neamului din mijlocul căruia s-a smuls – a înălțat pe cerul spiritual al Ardealului flăcări albastre, mărețe și înalte cât speranțele lui milenare; căci Ionel Pop se trăgea din stirpea lui Bărnuțiu, a memorandiștilor, a lui Iuliu Maniu, a tuturor celor care s-au jertfit de secole pentru a se împlini la Alba Iulia, în acea inefabilă zi de decembrie 1918, idealul Marii noastre Uniri!

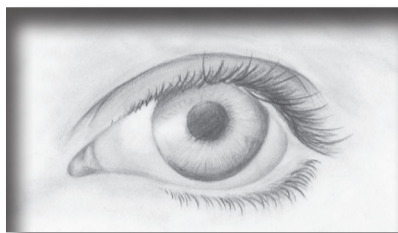
Luca CIPOLLA

Stupoare

Se retrase pentru un moment
și se văzu străpuns de o rază
la înălțimea stomacului,
nimic nu mai rămânea din poetul timid,
un muni-l invită să observe
și să înțeleagă
și din respect, să tacă.
Se descălță
și covorul consumase deja forma lui:
sub el totul păru o iluzie,
orele se dezagregau și deveneau nisip,
cât de mulți grăunți sau cvasi-picături,
totul se răspândise în eter,
o clepsidră spartă,
totul era joc, tocmai, o probă,
actorii își scoaseră costumele de scenă
și spectacolul concluziei lui naturale
oricum de sărbătorit,
nici învingători nici învinși
doar.

Al treilea ochi

Și din gard intra
pulbere de ghips,
nori de lumină la intrare,
conuri de brad părăsite pe bufet
și de sarcina aceasta
obțin liniște
și totul arată acum
lipsit de dimensiunea a patra..
foi de caiet cu linii
zboară prin fereastră
peste un platan rigid;
praguri ierboase
readuc la căldura
unei mâini ce se îndepărtează
și noaptea se decolorează
pictată de trandafirul
divin care însoțește la ieșirea
ultimei iluzii.

Albastru

Palpitatează minutele
în după-amiaza asudată,
flori de cicoare
colorează aerul
și se usucă în gât
ultima picătură de vișinată.
Agat albastru cerul
care din odaie se deschide
și explică rolul
care o viață ne desparte.

Ultima profeție (lui Peter Deunov)

Nici un fir de păr nu va cădea din capul neprihăniților,
spatele pisicii
îndreptat spre orient,
câpșuni la masa
ale ultimei profeții
răsturnate de nonsens,
o schijă de sticlă
diamant acum
ce va ști aduce
efectul fluture
vântul favorabil,
mătășos de nisip.

Adrian RENTEA

Cugetare

Ce paradis pierdut mai speri să găsești
când vânturi bezmetice ridică hulpave valuri
când naufragiat printre zdrobite epave
pe un țârm stâncos viața-ți revezi
la ce paradis pierdut mai poți visa
când furtuna a lăsat în urmă doar oceanul plat
când pluta derizorie încropită din iluzii
zace legănată de hulă
și nici măcar o pală de vânt
nu bate dinspre pupa?

Insomnie

Straniu și absurd cenaclu literar
în casă doar eu cu mine însumi
pe masă o cană cu un rest de ceai în ea
și câteva rime mângălite pe o coală de hârtie
afară ploaia cade molcom
precum un trist orologiu
pervazul punctează căderea secundelor
nevroze uitate îmi mușcă lacome fierea
și cu ploaia se prind într-un joc delirant

rime fără noimă se aștern pe hârtie
în ele ard dureri de nimeni știute
neștiute de nimeni pe veci vor rămâne
în mine sap grabnic proaspăt mormânt
în hăul ce se cascade încerc să le îngrop
cât mai adânc
iar fărnica bucată de hârtie
o transform în fărâme.

Autoportret (2)

Mereu bucuroș
să-i văd pe ceilalți bucuroși
să mă vadă
pentru zâmbetele lor
pe care le-am băut ca pe un elixir
mi-am asumat rolul bufonului
cel care o ține numai în șarade și butade
chiar și atunci când viața-i joacă feste
acum obosit și plictisit
căzut în rolul clovnului trist
stârnesc cu ale mele elucubrații filozofice
zâmbete răzlețe
unele sarcastice
altele derutate
pe toate însă le sorb
ca pe un vitriol
ce îmi consumă fierea.

Ger năpraznic

După zile de întunecimi bacoviene
luna mai palidă ca oricând
mă cheamă la fereastră
ca într-unul din jocurile copilăriei
îmi privesc răsufarea aburind sticla
din coșurile de evacuare fumuri se ridică spre cer
precum respirația muribunzilor pe un câmp de
bătălie
îmi ciulesc urechile
poate poate aud pietrele crăpând
sunt doar pașii ultimilor trecători întârziți
muncitorii din schimburile de noapte
grăbindu-se spre stație
cu mișcările unor păpuși dezarticulate
traversează bulevardul
pe care luna l-a împodobit cu mii de pietre prețioase
în depărtări se aud sirenele unei ambulanțe
probabil vreo bătrânică care a înghețat în propria
casă
ori vreun vagabond care s-a prăbușit în stradă
cât despre mine
uitându-mă a nu știu câta oară
la ceasul care pare cuprins de un rigor mortis cosmic
mă întorc la ale mele
ținându-mă de peniță
ca să nu mă prăbușesc pe podele.

Irina Lucia MIHALCA

Sărut al primăverii eterne

Odată cu ploile am venit, speranțele țâșnesc,
rostogolindu-se din albia râului,
fiecare trăire, stinsă-n însingurare,
sfărâmă imaginea fidelă din oglindă.
Eliberatoare clipă! Prin mine curge viața,
purtându-te-n adâncuri credeai că mă pierzi,
din ghemul amintirilor te desprinzi,
ca nisipul printre degete te-ai rătăcit în neant.

Taina e Cerul, dezvelește-!
Cuprinde cuvântul din inimă, lasă-l
să se-așeze în timpul pierdut, deschide ochii,
din explozia zorilor încep să apară culorile!

Inima mea mișcă cerul inimii tale,
condu-l spre un cer scris cu litere nevăzute,
contururi nebănuite simți izvorând

din adâncul ființei, fascicolul de lumină
străbate stările ca un foc,
din hățușul lor, trăirile lumilor
ne străpung universurile, redefinindu-le.
Simți mâna așezată peste tine,
forța ce susține totul, - alchimie divină -
cu puterea născută din viață
te-ai legat pentru totdeauna de mine.

Se poate încheia vreodată ceva?
Nici când renunți, visul se-nalță, cade.
Vrei să te-afunzi
în lumile oamenilor, să-i înțelegi.
Pedepsită să uit orice limbă,
am uitat primul tău nume biblic,
am uitat cine sunt,
- nemuritoare poveste de iubire,
vis născut în al tău,
o fericire în formă de înger -

vuietul este iubirea, sărut
al primăverii eterne cu visul împlinit.

Prizonieri în bătaia ritmică a timpului,
- mereu timpul
împietrit în nuanțe palide - un final ne dorim,
nu vezi semnu-ntrebării,
o energie te frământă
într-o continuă reaşezare a ceea ce ești.
Nu poți să stai
aproape de tine din mine, acel tu din mine.

Privește, ascultă,
atinge, respiră și gustă totul în jur,
acolo unde fluxul ne-a unit
inimi, speranțe, vise, gânduri și trupuri!

Vom mai simți vreodată
clipa sublimă cu-aceeași intensitate?

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureșene de altădată

Presă școlară mureșeană în perioada comunistă

de Angela PRECUP, angelaprecup@yahoo.com

Presă școlară mureșeană din perioada comunistă a apărut pe de o parte, sub auspiciul rigorilor politice ale perioadei iar pe de altă parte, sub presiunea tradiției impusă de reputația revistelor școlare mureșene din perioada interbelică.

Reforma învățământului realizată la sfârșitul anilor '40 „în condițiile ascutirii luptei de clasă, în interesul celor ce muncesc, în interesul celor lipsiți de acest drept în trecut” s-a realizat însă prin distrugerea unor tradiții, de dragul uniformității controlate: „Pentru unificarea atât metodologică, cât și a programelor învățământului pentru a conforma educația tineretului nevoilor Republicii noastre, se impunea ca întreg învățământul să devină de stat. Nu se mai putea permite existența unui învățământ creat pe baze comerciale sau condus de centrele diferitelor culte, cu sediul în străinătate, cari dădeau copiilor o educație reacționară. Învățământul acesta propaga misticismul și obscurantismul.”²

Cele mai multe dintre publicațiile școlare mureșene editate în perioada comunistă relevă câteva trăsături comune care configurează tendințele pe-rioadei. Un prim element comun este perioada de stagnare a presei școlare în anii '50 și apariția revistelor școlare *Generații*, *Acorduri noi*, *Mlădițe*, *Îndemnul*, *Zenit*, *Curierul Liceului Agricol*, *Cântecul vârstelor* la sfârșitul anilor '60. Un alt aspect semnificativ este apariția bilingvă (româno-maghiară) a acestor reviste școlare cu un rol tot mai important în comunismul românesc al anilor '60-'70. Majoritatea acestor reviste bilingve mureșene au apărut în formă dactilografată, pentru a trece la forma tipărită după un interval de timp variabil, asemănător unei perioade de probă. Schimbarea s-a produs în 1971, la împlinirea a 50 de ani de existență a Partidului Comunist Român, prilej favorabil pentru ridicarea unor reviste școlare precum *Generații* sau *Îndemnul* la un statut politic mai important, cu un aspect îmbunătățit grație tiparului dar și cu un conținut politico-ideologic mai consistent.

Generații (1966-1972), revista Liceului „Al. Papiu Ilarian” Târgu-Mureș, a apărut trimestrial, în limbile română și maghiară, începând din 1966. Publicația a

apărut în formă dactilografată în primii trei ani iar din 1971 a trecut la formatul tipărit, câștigând în calitatea paginării și ilustrației odată cu intensificarea propagandei regimului perioadei prin intermediul presei de orice fel. Continuatoarea a primei reviste a liceului, *Îndemnul* (1924-1927), revista *Generații* a așezat de la început tradiția acesteia la baza structurii sale noi: „Prin publicarea unor materiale dorim să facem cunoscută activitatea unor oameni de seamă care au trăit și au luptat pentru progresul științei și culturii românești, ca exemplul acestora să fie urmat de un număr cât mai mare de tineri din liceul nostru. Pentru a păstra

de existență a școlii, revista a dedicat în 1969 un număr special omagierii trecutului și patronului său spiritual, în care fostul elev al liceului, viitorul critic și istoric literar Ovidiu Papadima, se adresa cu un îndemn generațiilor prezente ale liceului „care pășește rodnic peste pragul semicentenarului spre centenarul viitorului cu o dezvoltare noi, cei de la începuturi, nici nu îndrăzneau să visăm.”⁵ De-a lungul celor șase ani de apariție publicația a fost coordonată de redactorul-șef Elisabeta Szekeres (directorul liceului), de redactorii-profesori Doina Bancu și Jászberényi Gyöngyvér și de elevii Lucian Chiriac, Lucian Cucuiet,

- redactor-șef și Ana Filep - secretar de redacție, revista a beneficiat de momentul aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român din 1971, trecând de la forma dactilografată la cea tipărită, pentru a răspunde la standarde grafice superioare nevoii propagandistice a regimului de a marca și în rândul elevilor acest moment.

Zenit (1968-1971), revista Liceului de Artă din Târgu-Mureș, a apărut ca și celelalte publicații școlare mureșene ale perioadei, în limbile română și maghiară, în formă dactilografată. Coordonată de profesorii Aurora Lazăr și Józsa Gerő, revista și-a propus să reflecte actualitatea din domeniile și să promoveze tradițiile și creațiile școlii, autorii săi elevi căutând să fie „originali, plini de fantezie și umor pentru ca revista să nu fie plictisitoare și seacă.”⁶

Acorduri noi (1969-1971) a fost revista Liceului nr. 5 din Târgu-Mureș, apărută la fel ca și celelalte reviste școlare ale perioadei în limbile română și maghiară, cu o frecvență anuală, sub coordonarea redactorului-șef Margareta Bilcu, secundată de redactorii Nagy Éva, Rodica Ciamag, Rodica Reu, Szöcs Alexandru și Milarena Hoța, secretar de redacție Florian Togan. Cu un conținut politizat încă de la debut, publicația căuta ca pe lângă preocupările legate de matematică, fizică și chimie „să stimuleze preocupările de literatură și artă ale elevilor, să ajute la dezvoltarea tinerelor talente, publicând în rubrica ce se va destina acestui scop cele mai reușite încercări literare originale în versuri și proză.”⁷ Partea consistentă de creație literară a elevilor se va regăsi astfel în paginile revistei sub genericul *ABC liric*, în timp ce articolele din domeniul științei sunt reunite sub titlul *Știință, școală, viață*.

Mlădițe (1969-1973), revista Liceului „Unirea” Târgu-Mureș, poate fi considerată o reeditare peste timp a publicațiilor școlare literare din Mureșul interbelic, datorită conținutului său dedicat creației literare școlare, în limbile română și maghiară. Chemând „pe arena albă” a foilor sale pe cei aflați la început de drum în „lupta îndrăznească cu condeiu”⁸, revista dorea să devină „veriga de aur care leagă generațiile, o carte de

vizită pentru viitor.”⁹ Numeroasele pagini de poezie, ilustrate unitar din punct de vedere grafic, reflectau activitatea cenaclului existent în cadrul liceului. Conținutul revistei mai includea probleme de matematică, rubrici de divertisment și o consistentă poștă a redacției care trata mai ales creațiile elevilor trimise redacției spre publicare și care relevă dialogul real al revistei cu cititorii săi. Coordonatorii revistei au fost profesorii Victoria Buda, Trifan Tompea, Iboyla Albert, Zoe Lazăr, László Angi.

Cântecul vârstelor - Ifjú évek dalai (1970), publicație periodică a Liceului din Toplița, completează seria revistelor școlare bilingve mureșene din perioada comunistă, apărând sub coordonarea unui colectiv de redacție format din profesorii Ilie Șandru și Nagy János (redactori responsabili), Maria Marcu, Rokály Emese și Váradi Laura (secretari de redacție)¹⁰.

tradițiile bune pe care liceul le are, se vor propune spre rezolvare în fiecare număr probleme de matematică, fizică și chimie.”³ Continuitatea tradiției, sugerată și de denumirea revistei, însemna și moștenirea preocupării literare a vechiului *Îndemnul*, revista *Generații* încercând „să popularizeze cele mai reușite creații literare în versuri și proză, să înfățișeze multiplele preocupări ale elevilor în toate domeniile de activitate.”⁴

La împlinirea a 50 de ani

Sonnenfeld Gabriel, Dan Baculea, Ciprian Suci, Adrian Dragotă, Ady József, Marius Poliac, Tiberiu Andrasovski, Dávid István.

Îndemnul (1967-1972), revista Liceului nr. 4 Târgu-Mureș, a apărut la rândul său în limbile română și maghiară, trimestrial, cuprinzând pe lângă articole despre activitatea cercurilor școlii, numeroase creații literare ale elevilor și traduceri din literatura universală. Coordonată de profesorii Leonida Ciahno

1. *Reforma învățământului*, în *Ardealul nou*, Târgu-Mureș, anul III, nr. 139, 15 august 1948, p. 2.
2. Gh. Vasilichi, *Reforma învățământului public*, în *Ardealul nou*, Târgu-Mureș, anul III, nr. 145, 26 septembrie 1948, p. 2.
3. *Către colectivul de cadre didactice și elevi ai Liceului „Al. Papiu Ilarian”*, în *Generații*, Târgu-Mureș, anul I, nr. 1, p. 3..
4. Prof. Simion Văsieș, *Sărbătoarea semicentenarului Liceului „Al. P. Ilarian”*, în *Generații*, Târgu-Mureș, nr. 5, octombrie 1969, p. 1.
5. Ovidiu Papadima, *Amin-tiri de la începuturile Liceului „Al. Papiu Ilarian”*, în *Generații*, Târgu-Mureș, nr. 5, octombrie 1969, p. 2.
6. Kellner Emese, *Prolog*, în *Zenit*, Târgu-Mureș, anul I, nr. 1, 1968.
7. Colectivul de redacție, *La început de drum*, în *Acorduri noi*, Târgu-Mureș, anul I, nr. 1, 1969, p. 1.
8. Kozma Béla, *Îndemnul*, în *Mlădițe*, Târgu-Mureș, anul I, nr. 1, ianuarie 1970, p. 3.
9. *Ibidem*.
10. Dimitrie Poptămaș, *Mózes Júlia*, op. cit., p. 62.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la S. C. Palatino Tipografie SRL

Tiraj: 1000 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND - Editura LitArt

Parteneri editoriali: **Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni** și www.cultura.inmures.ro
Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Mana BUCUR, Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, Cornelia TOȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECUP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv responsabilitatea pentru originalitatea articolelor, dar și pentru opiniile exprimate.